LUNDS UNIVERSITET

Språk- och litteraturcentrum

Översättarutbildningen

EXAMENSARBETE VT 2015

MAGISTER I ÖVERSÄTTNING

DEL 2: ANALYS

Gerundium i svensk språkdräkt

Problem och överväganden vid översättning av några italienska tidskriftsartiklar

Författare:

Gunilla Cavallin

Handledare:

Mari Mossberg, svenska

Verner Egerland, italienska

SAMMANDRAG

Denna magisteruppsats är baserad på en översättning av fem artiklar på temat ”Sentimenti” (”Känslor”) hämtade från den italienska veckotidskriften *L’Espresso*. I arbetet ingår en översättningsdel och en analysdel. I den senare delen ingår en källtextanalys och en översättningskommentar. Källtextanalysen är utarbetad efter den modell som presenteras i Hellspong & Ledins bok *Vägar genom texten - Handbok i brukstextanalys* (1997). I källtextanalysen ingår även ett avsnitt som redogör för olika överväganden som gjorts i samband med översättningen av texterna. Den därpå följande översättningskommentaren innehåller en fördjupande analys av ett specifikt problem vid översättning från italienska, nämligen gerundium.

Engelsk titel:

”The gerund translated into Swedish – Problems and considerations when translating articles taken from an Italian news magazine”

Nyckelord: Italienska – översättning – analys – känslor - gerundium

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Inledning……..4

2. Källtextanalys ……4

2.1 Kontext ……..4

2.1.1.Publikationen ……...5

2.1.2 Sändare och mottagare ……...,,6

2.2 Ideationell struktur …… 7

2.2.1 Teman och propositioner ……7

2.2.2. Stilfigurer och bildspråk ……8

2.3 Interpersonell struktur……....9

2.3.1 Sociala strategier ……10

2.3.2 Värdeord, ...10

2.4 Textuell struktur……11

3. Överväganden inför översättningen ……11

4.Översättningskommentar…….. 13

4.1 Gerundium . ……..13

4.1.1 Förekomst av gerundium i texterna……16

4.1.2 Analys av översättningar med gerundium……..17

4.1.2.1 Bisats……17

4.1.2.2 Huvudsats……19

4.1.2.3 Infinitivfras……...21

4.1 2.4 Nominalfras……..23

4.1.2.5 Fri översättning……....24

4.2 Stare + gerundium……25

5. Sammanfattning…….....26

Källförteckning ……29

1. Inledning

Denna magisteruppsats ingår som en avslutande del i översättarutbildningen vid Lunds universitet, första året. Den består av en större översättningsuppgift (separat del) och en avdelning i vilken ingår en källtextanalys och en fördjupande översättningskommentar. Syftet är att noga analysera den egna översättningen för att undersöka aspekter som kräver särskild uppmärksamhet vid översättningen, i det här fallet gällande olika översättningar av italienskt gerundium. Textmaterialet består av fem artiklar hämtade från ett temanummer av den italienska veckotidskriften *L'Espresso* publicerat den 8 januari 2015. Gemensamt tema är ”Sentimenti” (”Känslor”).

2. Källtextanalys

I min källtextanalys kommer jag att följa den analysmodell som presenteras i Lennart Hellspongs och Per Ledins bok *Vägar genom texten. En handbok i brukstextanalys.* Under arbetet med analysen kommer jag att fokusera på de avsnitt som jag finner relevanta när det gäller kontext, ideationell struktur (innehåll), interpersonell struktur (relationer) och textuell struktur (form).

2.1 Kontext

I kontexten beskrivs det sammanhang i vilken en text kommer till, dess språkliga och sociala miljö. Den beskriver den verksamhet som texten är knuten till (situationskontexten), syftet med verksamheten (kommunikationen), textens samband med andra texter (intertextuella kontexten) och dess förhållande till rådande kultur (kulturkontexten). I det följande är det själva publikationen och förhållandet mellan sändare och mottagare som står i fokus.

2.1.1 Publikationen

De artiklar som översatts och analyserats är hämtade från den italienska tidskriften *L'Espresso*. Utgivande förlag är *Il Gruppo Editoriale L'Espresso*. Förlaget grundades år 1955, är börsnoterat och har sitt säte i Rom. Veckotidskriften *L'Espresso* och dagstidningen *La Repubblica* ges ut på detta förlag, liksom ett stort antal andra nationella och lokala tidningar och tidskrifter. Även radio- och tv - kanaler ingår i förlagets utbud. Tidningens politiska profil är närmast vänsterliberal. *L'Espresso* ges ut både som papperstidning och nättidning och dessutom hittar man enskilda artiklar på nätet. Juni 2014 hade tidningen en upplaga på 195 787 exemplar (L'Espresso, 2015, 30 juli). Som jämförelse kan nämnas att den franska motsvarigheten *L'Express* enligt uppgift från år 2013 hade en upplaga på 433 031 exemplar (L'Express, 2015, 25 juli).

Artiklarna är hämtade från ett temanummer som publicerades den 8 januari 2015 under titeln ”Sentimenti”(”Känslor”). I detta temanummer ingår 22 artiklar vilka alla beskriver olika känslor som kan anses prägla vår tillvaro inför år 2015. Några av artiklarna är hämtade från nätversionen av tidningen medan andra har hämtats som enskilda artiklar direkt från nätet. Skillnaden mellan artiklarna i nätversionen och de enskilda artiklarna på nätet är obetydlig. Själva ingressen kan skilja sig något men i övrigt är texterna identiska. I mitt urval ingår följande artiklar:

Artikelns namn	Författare	Tema
Speranza (Hopp)	Umberto Veronesi, cancerläkare	kampen mot cancer
Libertà (Frihet)	Faouzia Farida Charfi, fysiker och politiker från Tunis	vetenskapens ställning i den muslimska världen
Compassione (Medkänsla)	Pietro Verni, journalist	Dalai Lama, buddhismen
Paura (Rädsla)	Giovanni Bignami, rymdfysiker, och Umberto Guidoni, astronaut	att övervinna rädsla
Smarrimento (Vilsenhet)	Michele Serra, journalist och författare	situationen i dagens Italien

Vi finner alltså specialister från vitt skilda områden som ger sin syn på vår värld och som försöker ingjuta hopp hos läsarna inför framtiden.

2.1.2 Sändare och mottagare

Huvudsändare är veckotidskriften *L'Espresso* men många, både specialister och journalister, har deltagit i processen. Tidningsredaktionen har engagerat en stor grupp auktoriteter inom olika områden varefter journalister och illustratörer har redigerat innehållet i tidningen.

Ett viktigt syfte är givetvis att skapa en tidning som väcker intresse och därmed säljer bra. De 22 artiklarna i detta temanummer beskriver hela skalan av känslor och känsloyttringar alltifrån kärlek, godhet och omtanke till fanatism, hämnd och skräck. I början av ett år undrar vi lite till mans vad det nya året ska föra med sig, och den 8 januari 2015 var alltså ett väl valt datum för publicering. De specialister som har italienska som modersmål tycks ha skrivit sina artiklar själva för några journalister nämns ej. Artikeln ”Speranza” (”Hopp”) har skrivits av en berömd italiensk cancerläkare Umberto Veronesi som här står som symbol för kampen mot cancersjukdomarna. ”Paura” (”Rädsla”) har skrivits av två personer med olika erfarenhet av rymden nämligen rymdforskaren Giovanni Bignami och astronauten Umberto Guidoni. ”Smarrimento” (”Vilsenhet”) skriven av journalisten och författaren Michele Serra handlar om situationen i dagens Italien. I artikeln ”Libertà” (”Frihet”) beskriver den tunisiska fysikern och politikern Faouzia Farida Charfi villkoren för vetenskapen i den muslimska världen. Hon står som författare till artikeln men där nämns också en journalist, Letizia Gabaglio. I artikeln ”Compassione” (”Medkänsla”) presenterar journalisten Pietro Verni Dalai Lamas lära om Universell Medkänsla.

Mottagare är en kulturellt intresserad allmänhet i Italien och italienskkunniga personer i andra länder. Det rör sig om journalistik med inslag av populärvetenskap, och tidningen vänder sig till en bildad allmänhet med intresse av samhällsfrågor, politik och levnadsfrågor. Liknande tidskrifter är t.ex. den amerikanska tidskriften *Newsweek*, den

franska *L'Express* och den tyska *Der Spiegel.* Svenska tidskrifter som tillhör samma kategori skulle kunna vara *Fokus* och *Axess.*

2.2 Ideationell struktur

Den ideationella strukturen beskriver vad texten handlar om, dess olika *teman*, dess *propositioner* som anger vad texten kommer fram till samt *perspektiven*, tankar och värderingar som speglar olika sätt att se på världen. Rubricering och upprepning av nyckelord är två viktiga markörer för att sätta temat i fokus. Med hjälp av bildspråk kan vi se händelser och olika företeelser i ett jämförelseperspektiv och på så sätt få en annorlunda syn på skeendet,

2.2.1 Teman och propositioner

Övergripande tema i mitt material är känslor och ett *makrotema* kan uttryckas så här: ”Känslor som präglar tillvaron inför år 2015”. De olika artiklarna med sina tydliga rubriker bildar *mikroteman*: hopp, frihet, medkänsla, rädsla och vilsenhet. *Makropropositionen* i sin tur anger mera specifikt än temat vad man vill ha sagt med texten, vad innehållet i texten går ut på. En makroproposition menar jag kan se ut så här: ”Hopp och frihet är livsviktiga ting för varje människa, medkänsla ska vi visa våra medmänniskor, rädsla och vilsenhet är känslor som vi måste lära oss att hantera när vi utsätts för dem”.

Författarna och journalisterna anger tydligt tonen redan från början. I artikeln ”Speranza” *(”*Hopp”) skriver Umberto Veronesi om sin gärning ur ett läkare-patientperspektiv och betonar vikten av att en läkare kan få patienten att känna hopp inför framtiden. Han framhåller att en sjukdom som drabbar kroppen i lika hög grad drabbar själen varför det är viktigt att läkaren ser till hela människan och inte bara till de kroppsliga symptomen. Faouzia Farida Charfi från Tunisien ger i ”Libertà” (”Frihet”) en historisk bakgrund och skildrar där vetenskapens stora betydelse under tidigare århundraden i de muslimska länderna. Hon betonar att det där finns en gedigen vetenskaplig tradition som man måste ta vara på. Vetenskapen ska vara fri och får inte styras av politik och religion. I artikeln ”Paura” (”Rädsla”), beskriver rymdforskaren

Giovanni Bignami och astronauten Umberto Guidoni, rädslan för det okända som en sabeltandad tiger som hoppar fram ur mörkret. De framhåller att rädsla för det okända är något som varje astronaut måste lära sig att hantera genom långvarig träning för att kunna möta olika typer av faror. De refererar till populära böcker och filmer som t.ex. Världarnas krig och drar paralleller mellan fiktion och verklighet för att på så sätt göra det hela mera gripbart för läsarna. Skildringen av den förtätade stämning som rådde när Dalai Lama år 1989 i Oslo höll sin Nobelföreläsning på temat Universell Medkänsla utgör inledningen och anger tonen till artikeln ”Compassione” (”Medkänsla”). Denne buddistmunk från Tibet beskriver den Universella Medkänslan som ett själstillstånd, ett sätt för människorna att förhålla sig till varandra. I artikeln ”Smarrimento” (”Vilsenhet”) kastar oss Michele Serra rakt in i den ekonomiska krisens Italien. Många människor känner stor vilsenhet och vet inte hur de ska hitta ut ur denna svåra situation. Han konstaterar att människorna är vilsna men kanske ändå lyckliga för de försöker ändå finna något positivt mitt i allt elände. Han frågar sig om man i den situationen verkligen ska våga förlita sig på politikerna eller om man ska finna egna sätt att ta sig ur krisen.

Samtliga författare är noga med att ge råd och föreslå utvägar. Cancerläkaren Umberto Veronesi övergår i slutet av artikeln till att tala om patienten Italien som även den behöver kunna hysa hopp inför framtiden och betonar att detta i synnerhet gäller de unga. Journalisten Michele Serra säger rakt ut att man i Italien måste ändra livsstil och inte låta prylar som senaste modellen på smartphone bli viktigare än böcker, teater och film. Fysikern Faouzia Farida Charfi kämpar för att vetenskapen i muslimska länder ska bli oberoende av religion och politik, och Giovanni Bignami och Umberto Guidoni vill lära oss att inte bara astronauter utan alla vi människor kan bli immuna mot rädsla genom att vi utsätter oss för den. Dalai Lama framhåller i sin artikel att läran om Universell Medkänsla skulle kunna utgöra en bot mot alla destruktiva känslor i världen. Med hjälp av vishet och kunskap skulle vi kunna nå fram till ett sinnestillstånd där medkänsla ersätter vrede, aggressivitet och raseri.

2.2.2 Stilfigurer och bildspråk

Författarna och journalisterna använder sig av olika stilfigurer för att förstärka effekten av det som de vill ha sagt, och en sådan stilfigur är upprepning. I argumenterande texter

brukar makropropositionen framgå tydligt. I de fem artiklar som ingår i denna undersökning framgår propositionerna klart och tydligt genom rubricering men också genom att författarna och redigerarna fokuserar på nyckelord i texten. Nyckelord finns i första hand i rubriken och upprepas sedan om och om igen för att de noga ska inpräntas i vårt medvetande. Ett par exempel: i artikeln ”*Speranza*” (’hopp’) nämns ordet hopp hela 21 gånger i en text som omfattar 1234 ord. Samma fokusering kan förmärkas i artikeln ”*Libertà*” (’Frihet’) där orden *scienza* (’vetenskap’), *scientifico* (’vetenskaplig’) och *scienzato* (’vetenskapsman’) nämns sammanlagt 24 gånger och ordet *libertà* 11 gånger i en text på som omfattar 1097 ord.

Bildspråk är ett sätt att förstärka effekten av det sagda och ofta utgår bildspråket från något mycket konkret. I artikeln *Compassione* (’Medkänsla’) beskrivs Universell Medkänsla som *la chiave di volta* (’slutstenen’) i Dalai Lamas lära. Bilden är hämtad från arkitekturen där slutstenen i en valvbåge är mittstenen som håller alla de andra stenarna på plats så att inte hela valvet ska rasa.

> Ecco, la Compassione Universale. Questa è la chiave di volta per comprendere il cuore del messaggio del Dalai Lama. (KT r 786)
>
> Detta är den Universella Medkänslan. Den är slutstenen, nyckelbudskapet i Dalai Lamas lära.

I detta sammanhang är alltså den Universella Medkänslan det mest grundläggande i Dalai Lamas lära. Han menar att vi genom vishet och kunskap ska uppnå ett tillstånd av praktiskt tillämpad medkänsla och därmed inte släppa fram onda känslor som vrede, aggressivitet eller raseri.

2.3 Interpersonell struktur

En författare kan på olika sätt skapa en relation till sina läsare dels genom sitt ordval, dels genom sitt val av språklig form. Vi kan fråga, lova, vägra, klaga, instämma osv. och vi kan uttrycka dessa verbhandlingar i påståenden, frågor, uppmaningar och utrop. Vi kan använda olika värdeord - positiva eller negativa – för att på så sätt markera vår syn på olika frågor.

2.3.1 Sociala strategier

För att skapa gemenskap med läsarna kan författaren välja olika strategier, t.ex. att ställa frågor som får läsarna att fundera. I artikeln "Speranza" ('Hopp') är det läkaren Umberto Veronesi som med värme och engagemang talar om förhållandet mellan läkare och patient. Han betonar läkarens viktiga funktion att vara ärlig, men menar att samtidigt ska läkaren vara den som hos patienten ingjuter hopp i den mån detta låter sig göra. Detta visar följande exempel:

> Eppure, a prescindere da filosofie e religioni, mai gli uomini hanno rinunciato a sperare. Perché? Sperare è una forma di ragionevolezza o di sentimentalismo? (KT r 41)
>
> Människorna har aldrig slutat hoppas, i många fall utan att låta sig påverkas av filosofi eller religion. Varför är det så? Är det förnuftigt eller rent av sentimentalt att hoppas?

Genom att ställa frågor vill Umberto Veronesi inkludera läsarna i sina resonemang för att få dem att göra egna funderingar i ämnet, ett vanligt grepp för att skapa samhörighet mellan författare och läsare.

2.3.2 Värdeord

I en starkt argumenterande text som "Libertà" spelar givetvis värdeord en viktig roll. De kan uttrycka både positiva och negativa värderingar. Därmed kan de skapa samhörighet men också distans mellan författare och läsare. Ett exempel:

> Il 14 gennaio i giovani tunisini hanno giocato un ruolo fondamentale nella cosiddetta «Rivoluzione per *la libertà e la dignità*» che ha messo fine a *un regime dittatoriale corrotto.* (KT r. 334)
>
> Den 14 januari 2011 spelade de unga tunisierna en avgörande roll i den så kallade "Revolutionen för *frihet och värdighet*" vilken satte stopp för *en korrupt diktatur*.

Vi ser här ett exempel på starka uttryck som används av författaren för att fördöma regimen i Tunisien medan revolutionen beskrivs i positiva ordalag. I artikeln i sin helhet skapas stark effekt genom att negativa ord som *diktatur*, *tvång*, *tabun*, *dogmatism* och *fundamentalism* ställs i motsats till positiva ord som *mod*, *envishet*, *värdighet*, *yttrandefrihet* och *tankefrihet*.

2.4 Textuell struktur

Hur bygger man upp en text så att den bildar fraser, satser och meningar? Det finns tre olika nivåer av textuell struktur: lexikogrammatik, textbindning och komposition. I lexikogrammatiken sätts ord ihop till fraser, satser och meningar, genom textbindning binds de sedan samman för att till slut bilda en enhet, en komposition.

Fackord utgör en del av lexikogrammatiken. I de olika artiklarna uttalar sig experter och använder därvid en mängd fackord som är karakteristiska för deras respektive område. I ”Paura” (’Rädsla’) använder författarna uttryck som anknyter till rymdfärder, som t. ex. *conto alla rovescia* (nedräkning), *lancio* (uppskjutning) och *orbita* (omloppsbana). I ”Smarrimento” talar Michele Serra om ekonomi i termer som *livello di vita* (levnadsnivå), *potere d’acquisto* (köpkraft) och *Pil* (BNP).

Det är viktigt att en text flyter smidigt, att den är koherent. Hellspong-Ledin (1997:80) nämner fyra olika sätt att skapa textbindning: konnektivbindning, referensbindning, tematisk och retorisk bindning. Sammanhanget kan också markeras syntaktiskt (Lundquist 2005:66). Ett exempel på en sådan markör är den italienska verbformen *gerundium.* Denna är en infinit verbform och för att vid översättning till svenska skapa logiskt sammanhang krävs en expliciterande konnektiv. I översättningskommentaren kommer jag att göra en fördjupad studie av gerundium och dess användning. I det sammanhanget kommer jag även att undersöka de pronominella referenser som förekommer i texterna.

3. Överväganden inför översättningen

Den aktuella översättningen utgör inte något autentiskt uppdrag men man kan tänka sig en läsekrets bestående av personer som intresserar sig för samhällsfrågor och existentiella frågor och som gärna läser tidskrifter för att ta reda på vad som händer på olika håll i världen. Artiklarna som ingår i detta arbete behandlar allmänmänskliga frågor och problem, några med visst fokus på Italien medan andra kan gälla mänskligheten i stort. Det är viktigt att anpassa språket till den målgrupp man vill vända sig till, i det här fallet människor som gärna vill ta reda på vad som händer i vår värld. Det rör sig om

journalistik med inslag av populärvetenskap, och det gäller att anpassa språket till målgruppen: ett vårdat språk och vetenskap beskriven på ett sätt som man kan förstå utan att vara specialist i ämnet.

Den danska språkforskaren Lita Lundquist anger i sin bok *Oversættelse* (2007:36) två olika globala strategier att använda vid översättning. Antingen väljer man s.k. *imitativ strategi* vilket innebär att man vid översättning håller sig nära källtexten. Imitativ strategi väljs främst när man översätter skönlitteratur, detta för att man ska kunna återge källtextens språk och stil och ge samma upplevelse som källtexten ger. Vid översättning av brukstexter, som i det här fallet tidningstexter, används vanligen en *funktionell strategi* dvs. man återger källtextens innehåll men anpassar översättningen till målspråket. I de flesta texter förekommer båda strategierna fast mer eller mindre, och det rör sig ofta mest om en gradskillnad där den ena strategin är mera tydlig än den andra (Lundquist 2007:38). I de här aktuella texterna gäller att hitta en stilnivå som kan tilltala svensktalande läsare. Innehållet ska vara detsamma, och i svensk språkdräkt innebär detta att en ordagrann översättning i många fall inte är den bästa. Dock har jag i detta arbete gjort vissa försök till imitativ översättning. Det gäller t.ex. vid återgivande av bildspråk där jag försökt hitta översättningar som kanske inte är helt identiska men som i någon mån återger källtextens bildspråk. Ett exempel: i artikeln ”Smarrimento” sägs att politikerna inte har något nytt att hänga upp sina tankar på nu när en polarisering mellan kapitalism och kommunism ej längre finns, när den har ”lyfts av”. Författaren beskriver situationen med hjälp av ett konkret substantiv *il cardine* (*gångjärn*, i bildlig betydelse *grundval, hörnsten*) och ett substantiv *lo scardinamento* som beskriver processen att lyfta av en dörr från gångjärnen men som också används bildligt i betydelsen *omstörtning, upplösning*..

Källtext:

> [. . .] la riorganizzazione del pensiero politico non sembra ancora avere trovato nuovi <u>cardini solidi</u> dopo <u>lo scardinamento</u> del bipolarismo capitalismo-comunismo; (KT r. 1022)

En imitativ översättning skulle se ut så här:

> Politikerna verkar ännu inte ha funnit några nya <u>stabila gångjärn</u> att <u>hänga upp</u> sina tankar på efter <u>avhängningen</u> av polariseringen mellan kapitalism och kommunism.

Följande översättning är funktionell och till viss del imitativ:

> Politikerna verkar ännu inte ha funnit något nytt och samtidigt stabilt att hänga upp sina tankar på nu när det inte längre finns någon polarisering mellan kapitalism och kommunism.

I den senaste översättningen har ordet *scardinamento* alltså inte översatts vilket däremot *cardini solidi* till viss del har. Dock återstår inte mycket av de konkreta gångjärnen, och sådant är ofta tillvägagångssättet vid överföring av bilder från källspråk till målspråk. Man kan översätta en del av meningen imitativt men i en annan del måste man välja en funktionell översättning för att översättningen ska kunna fungera i målspråket.

4. Översättningskommentar

I min översättningskommentar kommer jag att fördjupa mig i ett specifikt problem, nämligen översättning av italienskans gerundium. Denna verbform har ingen direkt motsvarighet i svenskan vilket gör att man utifrån textens sammanhang måste sluta sig till en passande översättning.

4.1 Gerundium

Gerundium (it. *il gerundio*) är en infinit verbform som förekommer i två tidsformer där *gerundio presente* anger samtidighet med det styrande verbets tempus medan *gerundio passato* anger föregående tid. Gerundium bildas genom att man till verbets stam lägger ändelserna –ando eller –endo: *parlando, credendo, dormendo* osv. Gerundio passato är en sammansatt form bestående av ett hjälpverb i gerundium följt av participformen av huvudverbet: *avendo parlato, essendo arrivato*. I min översättning förekommer inga fall av gerundio passato och därför kommer jag inte att behandla denna verbform i min analys. Verbformen gerundium har ingen direkt motsvarighet i svenskan, den är oböjd och anger i

sig inte vilket tempus som gäller utan detta är avhängigt av det styrande verbets tempus. Gerundium har ej heller något utsatt subjekt men har ett underförstått sådant, och i normala fall är subjektet identiskt med huvudverbets subjekt. Om så inte skulle vara fallet måste man sätta ut subjekt vid gerundium.

Exempel:

> Arrivando altri clienti, il direttore dell'albergo fece preparare altre camere
>
> (Patota, 2006:109)
>
> Eftersom det kom ännu fler gäster lät hotellchefen iordningställa fler rum.

Meningen innehåller ett finit verb *fece* (lät) och subjekt till detta verb är *il direttore.* Vi har också ett gerundium (*arrivando)* men detta har eget subjekt (*altri clienti).*

Gerundium är en verbform som står i nära samband med satsens finita verb och sammanhanget avgör vad som är lämplig översättning. Ofta översätts gerundium med en bisats av något slag, men även andra sätt att översätta förekommer. I italienskan är satsförkortningar rikligt förekommande medan man i svenskan föredrar att uttrycka samma sak med finita verb i bisats eller huvudsats. Gerundium utgör här en syntaktisk markering av sammanhang och vid översättning till svenska krävs någon form av *explicitering* genom tillägg av *konnektiver* som binder samman satserna (Lundquist 2007:66). I det följande kommer jag att visa olika sätt att översätta gerundium till svenska. Ofta finns flera olika möjligheter, och det gäller att hitta dem som bäst återger betydelsen i källspråket.

Några vanliga sätt att återge gerundium på svenska är följande enligt en svensk grammatikbok (Edström et al. 1995:153).

Tidsbisats (temporal bisats):

Uscendo ho parlato con il portiere	På vägen ut (eg. *när jag gick ut)* talade jag med portieren

Orsaksbisats (kausal bisats):

Avendo da fare non poteva venire.	*Eftersom han var upptagen* kunde han inte komma.

Villkorsbisats (konditional bisats):

Vedendolo gliene parlerò.	*Om jag ser honom* ska jag tala med honom om det.

Medgivande bisats (koncessiv bisats):

Pur essendo ricco	*Fastän han var rik* gjorde han aldrig av
non spendeva mai nulla.	med några pengar.

Angivande av sätt på vilket något sker:

Viaggiando si impara.	*Genom att resa* lär man sig.

(Edström et al.1995:153)

En italienskspråkig grammatik av Patota (2006:153) anger samma möjligheter att uttolka gerundium utifrån sammanhanget i texten. Där beskrivs hur villkor, orsak, motsats och tid i italienskan kan uttryckas *explicit* med hjälp av bisatser inledda med subjunktioner som t.ex. *se* (om), *dato che* (eftersom), *anche che* (även om) eller *mentre* (medan). Dock uttrycker man ofta detta *implicit* med hjälp av gerundium vilket följande exempel visar:

Conoscendo mio padre, so che si arrabierà. (Patota 2006 :452)

Översatt till svenska ser meningen ut så här:

Eftersom jag känner min far vet jag att han kommer att bli ursinnig.

I den italienska meningen finns inget tydligt utskrivet ord som anger att det rör sig om ett orsakssammanhang men detta framgår av texten som säger att den person som är subjekt i huvudsatsen (underförstått *jag)* på grund av vissa kunskaper (*conoscendo mio padre)* vet vad som kommer att ske. Uttrycker man sig explicit på italienska kan meningen se ut så här: *Dato che conosco* mio padre so che si arrabierà.

För att uttrycka på vilket sätt något sker används den implicita formen, dvs. gerundium:

Per favore, non chiamare il cameriere *colpendo* il bicchiere con il coltello!
(Patota, 2006 :110).

I svensk översättning blir detta :

Var vänlig tillkalla inte kyparen *genom att knacka* i glaset med kniven!

eller med en ledigare och mera talspråksaktig variant:

Var snäll och *knacka* inte i glaset med kniven om du vill kalla på kyparen!

I den något ledigare versionen har de båda verben växlat roller. Gerundium (*colpendo)* har översatts med imperativ och den italienska imperativen har översatts med en konditional bisats . Detta ger en naturlig svensk översättning där huvudbudskapet (*knacka inte i glaset)* kommer först i meningen.

4.1.1 Förekomst av gerundium i de översatta texterna

I nedanstående tabeller anges förekomsten av gerundium i mitt material, i tabell 1 antalet exempel och i tabell 2 de olika översättningarna av gerundium.

Tabell 1: Antal exempel på gerundium i de olika artiklarna.

Artiklar i l'Espresso	Antal exempel på gerundium
Speranza (Hopp)	1
Libertà (Frihet)	4
Compassione (Medkänsla)	4
Paura (Rädsla)	4
Smarrimento (Vilsenhet)	6
Summa	19

Artikeln "Speranza" sticker ut med ett enda exempel på gerundium och i artikeln "Libertà" förekommer tre av de fyra exemplen alla i samma mening.

Tabell 2: Översättningarna av gerundium fördelar sig enligt följande:

Huvudsats	5
Infinitivfras	5
Nominalfras	2
Villkorsbisats	3
Orsaksbisats	2
Tidsbisats	1
Fri översättning	1
Summa	19

I Edström et al. (1995:153) anges olika former av bisatser som den vanligaste översättningsformen och så förhåller det sig även i detta material med 6 exempel på översättning med bisats. Vidare anges preposition + nominalfras eller infinitivfras som lämpliga översättningar istället för bisats, medan översättningsalternativet huvudsats överhuvudtaget inte nämns. Detta torde dock vara ett naturligt val vid översättning från italienska till svenska eftersom satsförkortningar är mindre vanliga i vårt språk än i italienskan.

4.1.2 Analys av översättningar med gerundium

I detta avsnitt sker en presentation och analys av de olika alternativ till översättning av gerundium som förekommer i mina fem tidskriftsartiklar.

4.1.2.1. Översättning med bisats

Som nämnts i **4.1.1** utgör alltså de olika bisatserna totalt den största gruppen med sju exempel. Det är också det översättningsalternativ som främst förordas i grammatikböckerna. Här följer en analys av några av mina exempel:

Exempel 1 Översättning med kausal bisats (orsaksbisats) är ett ofta förekommande översättningsalternativ:

> Hanno sempre pensato che c'è qualche vizio di fondo in una società che pur di cambiare smartphone ogni sei mesi risparmia sulla qualità del cibo (cioè sul primario più primario, sul proprio corpo e la propria salute) e rinuncia a libri, teatro, cinema non considerandoli status symbol. (KT r.1162)

> Dessa mera kritiska människor har alltid tyckt att det är något som i grunden är fel i ett samhälle där man äter sämre mat för att kunna byta smartphone en gång i halvåret, dvs. man drar in på det viktigaste, nämligen omsorg om kropp och hälsa, och där man avstår från böcker, teater och bio för att man inte ser dem som statussymboler.

I översättningen finns ett förtydligande subjekt, *dessa mera kritiska människor*, vilket återknyter till det som tidigare sagts i texten. En huvudsats (*Hanno sempre pensato)* inleder meningen. Huvudsatsen följs sedan av en att-sats (*che c'è qualche vizio)*, en relativsats med två verb (*risparmia, rinuncia)* och slutligen en satsförkortning med gerundium. Till gerundium är kopplat ett personligt pronomen, *li*, som syftar tillbaka på sådant som människor sägs vara beredda att avstå från, dvs. böcker, teater, och bio för att istället köpa en ny smartphone. Det hela utmynnar i en kraftig kritik mot vårt samhälle där mobiltelefoner anses viktigare än kultur och avslutas effektfullt med ett ord lånat från engelskan och karakteristiskt för vår tid (*status symbol).* Citatet är hämtat från artikeln ”Smarrimento”.

Exempel 2 Konditional bisats (villkorsbisats) är ett annat översättningsalternativ:

> Uno dei grandi vantaggi, se accettiamo di vivere lo smarrimento senza farci corrompere dall'ansia, è che forse possiamo aiutare la politica (che in questo momento annaspa in maniera paurosa, ed è molto più indietro di noi) a recuperare un poco di terreno. Trasmettendole ansia, facendole credere che la sola cosa che ci importa è uscirne fuori in qualunque modo e a qualunque costo, rendiamo peggiore anche la politica: più frettolosa e più incline alla truffa ideologica. (KT r.1215)

> Om vi accepterar att leva med vilsenhet utan att låta oss tyngas ner av oro är en av de stora fördelarna att vi kan hjälpa politiken att vinna terräng. För närvarande pratar politikerna hit och dit utan att komma någon vart. Om vi överför vår oro till politikerna och får dem att tro att det enda som är viktigt är att ta sig ur krisen till varje pris så gagnar detta inte politiken. Då gör man den till ett hastverk och man blir benägen att fatta beslut som strider mot ens politiska övertygelse.

I citatet ovan som är hämtat även det från artikeln ”Smarrimento” finns två exempel på gerundium sammankopplat med den pronominella referensen *le.* Översättningen av

gerundium med en konditional bisats torde vara given men för att förstå den till gerundium kopplade referensen *le* måste man gå tillbaka till föregående mening där det skrivs att vi måste hjälpa *la politica* (politiken) att vinna terräng. På svenska har jag översatt *le* (vilket syftar just på la politica) med *politikerna* och nämner politiken först senare i meningen. Detta torde vara en anpassning till målspråket eftersom vi kanske hellre överför vår oro och våra tankar till politikerna än till den mera abstrakta politiken. Däremot kan vi kanske finna sådant som gagnar politiken.

4.1.2.2. Översättning med huvudsats

Här presenteras ett par olika sätt att förvandla gerundium till finit verb i huvudsats. Om källspråksmeningen innehåller flera satsförkortningar kan det vara lämpligt att förvandla åtminstone någon av dessa till huvudsats, eventuellt samordnad med den egentliga huvudsatsen.

Exempel 1: Den italienska källspråksmeningen blir vid översättning till svenska två.

> Sarebbe un caso crudele: l'umanità avrebbe, forse, l'illusione di poter tentare di correggere il corso gravitazionale di madre Natura, magari affidandosi a coraggiosi astronauti, una volta trovata una (difficile) soluzione tecnico-politica-economica (KT r.672)
> Det skulle vara grymt för människorna skulle kanske få för sig att försöka ändra på dragningskraften i moder Natur. De skulle kanske förlita sig på modiga astronauter om man väl fann en lösning som tekniskt, politiskt och ekonomiskt vore möjlig, vilket vore mycket svårt.

Den italienska meningen består av en huvudsats med det finita verbet *avrebbe* följd av två satsförkortningar: en gerundiumkonstruktion (*affidandosi)* och en fristående participkonstruktion (*una volta trovata*). Den italienska meningen flyter lätt och elegant, medan en alltför ordagrann översättning till svenska skulle göra meningen mera tungläst. På svenska föredrar vi satser som innehåller finita verb, huvudsatser eller bisatser (Ingo 2011:197), och ofta måste vi vid översättning dela upp den italienska meningen i flera meningar för att på så sätt skapa ett ledigare och mera lättläst språk. I det här fallet har jag

valt att dela upp den italienska meningen i två varvid gerundium (*affidandosi)* blir finit verb i huvudsats nummer två och den fristående satsförkortningen (*una volta trovata*) förvandlas till en villkorsbisats.

Exempel 2. Här presenteras ett sätt att översätta en källtextmening som innehåller många olika led.

> Essendo questi i fondamenti della sua visione, non stupisce che sempre più spesso il Dalai Lama ami concludere i suoi insegnamenti citando un verso del grande filosofo buddista Shantideva che "Kundun" ci regala in chiusura di conversazione: «Fino a quando esisterà lo spazio, fino a quando esisteranno gli esseri senzienti, fino ad allora, anche io rimarrò, e disperderò le sofferenze del mondo». E questa è la Compassione. (KT r. 986)

> Dessa är grundtankarna i hans syn på tillvaron, och därför är det inte underligt att Dalai Lama allt oftare vill avsluta sin undervisning med att citera en vers av den store buddhistiske filosofen Shantideva som ”Kundun” ger oss när vi avslutat samtalet: ”Så länge som rymden existerar, så länge som det finns varelser som kan känna så länge ska jag finnas kvar och befria världen från lidande.” Detta är Medkänsla.

Dessa båda exempelmeningar utgör avslutning på artikeln ”Compassione” som beskriver Dalai Lamas lära. Den första meningen är uppbyggd av många olika led, medan den sista är mycket kort. Den långa meningen inleds med en fristående satsförkortning med eget subjekt, (*essendo questi i fondamenti),* följd av meningens huvudsats (*non stupisce),* en att-sats (*che il Dalai Lama ami concludere . . .),* en ny gerundiumform (*citando),* en relativsats *(che il Kundun ci regala*). Det adverbiella uttrycket *in chiusura di conversazione* har översatts med en tidsbisats eftersom det verkar vara det ledigaste översättningsalternativet. Meningen avslutas sedan med ett citat från Dalai Lama. I den svenska översättningen återges inledande gerundium med en huvudsats (*Dessa är. . .*) som sedan samordnas med det finita verbet *stupisce.* Konnektiven *därför* har skjutits in för att förklara fortsättningen av meningen och därmed skapa logiskt sammanhang. Nästa gerundium, (*citando),* översätts med preposition plus infintiv (*med att citera).* Meningen kan nu flyta smidigt på svenska utan att behöva delas upp i flera. Den följs av en mycket kort mening som effektfullt avslutar hela artikeln: *Detta är Medkänsla*.

4.1.2.3 Översättning med infinitivfras

Översättning med preposition + infinitiv används för att beskriva sättet på vilket något sker.

Exempel 1

> [. . .] ma il Dalai Lama risponde facendo notare che, se non nei palazzi del potere di Zhongnanhai, nella società civile cinese qualcosa e qualcuno si sta muovendo. (KT r.892)
>
> Dalai Lama svarar med att påpeka att om inget sker i maktens boningar i Zhongnanhai så är i alla fall något eller någon på gång i det kinesiska samhället.

Denna korta mening visar upp två olika sätt att uttrycka sig med hjälp av gerundium. Det första exemplet är uttrycket *facendo notare* som är kopplat till det finita verbet *risponde*. Verbet *fare* används här i betydelsen *låta* så den ordagranna betydelsen skulle bli ”låtande påpeka”. Man kan här välja olika sätt att översätta. Man kan t.ex. förvandla *facendo notare* till huvudsats och skriva *I sitt svar påpekar Dalai Lama*. Meningen avslutas med ytterligare ett gerundium här i kombination med *stare*. Uttrycket *stare+gerundium* används för att uttrycka att något håller på att hända, dvs. det används ungefär som engelskans progressiva form. I översättningen ska det alltså framgå inte bara att något bara händer utan att det håller på att hända, är på gång (jfr. 4.2). Som förstärkning till detta uttalande har jag lagt till konnektiven *i alla fall* (jfr. 4.2 ex. 2)

Exempel 2

> Prendendoci una certa libertà di linguaggio, potremmo considerare l’idea di compassione espressa dal Dalai Lama come una sorta di alchimia interiore, un processo di “trasformazione” delle emozioni grossolane in un sentimento di vigile consapevolezza, di attenzione, di feconda apertura al mondo. (KT r.852)
>
> För att uttrycka sig lite friare skulle man kunna säga att Dalai Lamas tankar om medkänsla är som en sorts inre alkemi som förvandlar onda känslor till ett tillstånd av vaken medvetenhet, uppmärksamhet och till en positiv inställning gentemot tillvaron i världen.

Exempelmeningen innehåller ett mycket stort antal nominalfraser, många substantiv, och i översättningen har det varit angeläget att i någon mån minska på deras antal. Gerundium *prendendo* (eg. tagande) är här sammankopplat med ett personligt pronomen, *ci* (oss). I detta sammanhang är det svårt att på ett smidigt sätt översätta *ci*, men å andra sidan visar det därpå följande finita verbet att författaren skriver i vi-form, varför ingen betydelse går förlorad om man i översättningen utelämnar *ci*. Gerundiumfrasen har jag på svenska återgivit med en final subjunktion (för att) följd av en infinitiv. *Una certa libertà di linguaggio* har helt kort översatts med *lite friare*. Här har skett ett ordklassbyte, en *transposition*, i och med att den italienska nominalfrasen *una certa libertà di linguaggio* på svenska ersatts med ett adverb *friare*. På så sätt blir översättningen ledigare och det totala antalet substantiv i meningen minskar.

Exempel 3 I följande exempel samordnas infinitivfrasen med en att-sats.

> Qualche giorno dopo un altro scienziato scopre che le due stelle stanno ruotando sempre più strettamente, avvicinandosi l'una all'altra. E poi un teorico calcola che tra otto anni, tre mesi e un giorno cadranno una sull'altra, <u>liberando una immensa energia</u> in una frazione di secondo. (KT r. 699)
>
> Några dagar senare upptäcker en annan vetenskapsman ut att de båda stjärnorna kretsar i en allt snävare bana. Sedan räknar en teoretiker ut att de om åtta år, tre månader och en dag ska stöta ihop <u>och därvid frigöra en enorm energi</u> inom bråkdelen av en sekund.

Mening 2 består av en huvudsats med predikatet *calcola* följd av en att-sats (*che cadranno)* som i sin tur följs av gerundium (*liberando*). Man kan tänka sig tre olika översättningsalternativ: 1. Relativsats: ”något som kommer att frigöra”, 2. Ny huvudsats: ”de kommer att frigöra”, 3. Samordning med att-satsen och tillägg av konnektiven *därvid* för att skapa logiskt sammanhang: ”och därvid frigöra”. Alternativ 3 syntes mig vara det enklaste och naturligaste valet. Tillägg av ett adverb som inte förekommer i källspråks-texten, i det här fallet *därvid*, är en form av frivillig explicitering för att förtydliga eller förstärka det som sägs i källspråket. Detta är ett vanligt förekommande sätt att skapa sammanhang och flyt i målspråket. Sådana frivilliga tillägg betraktas som en form av

translation universals (universella drag i översättningen), ett fenomen som behandlas av bland andra Mauranen (2006) och Klaudy (2008).

4.1.2.4 Översättning med preposition + nominalfras

I följande två exempel presenteras ytterligare alternativ för att beskriva sättet på vilket något sker.

Exempel 1

> E il ricercatore è l'incarnazione di queste libertà, che manifesta producendo ricerca e pensiero.(KT r.426)
>
> Och forskaren är den som förverkligar denna frihet genom sin forskning och sitt sätt att tänka.

Citatet är hämtat från artikeln "Libertà" som skildrar forskningens villkor i Tunisien. För att ange på vilket sätt något görs eller sker visar sig nominalfras vara en lämplig översättning vilket här innebär att gerundium översätts med en preposition (*genom*) följd av två substantiv: *forskning* och *sätt att tänka.*

Exempel 2

> La lezione, in quel caso, potrebbe essere questa: che dobbiamo accettare di essere smarriti. Che non dobbiamo ribellarci al nostro status di smarriti, non dobbiamo cercare scorciatoie, non dobbiamo imbrogliare noi stessi raccontandoci che se ne può uscire facilmente. (KT 1093)
>
> I så fall skulle vi kunna lära oss att acceptera vår vilsenhet. Vi ska inte göra uppror mot vår situation, vi ska inte försöka finna genvägar, och vi ska inte trassla in oss i påståenden att vi lätt tar oss ur krisen.

Författaren till artikeln "Smarrimento" riktar sig i denna passus till sina landsmän i Italien för att förklara hur de ska förhålla sig för att för att det ska bli möjligt att ta sig ur den kris som drabbat Italien på senare år, och han inkluderar sig själv genom att skriva i vi-form. För att verkligen ge tyngd åt sina uttalanden upprepar han hela fyra gånger verbet *dobbiamo* (vi ska). Först säger han att vi måste acceptera dagens situation. Sedan nämner

han tre saker som man inte ska göra denna situation. När han nämner *non dobbiamo* fjärde gången hakar han på ett gerundium (*raccontandoci)* som kan översättas med en infinitivfras (*genom att säga).* Jag har dock valt en annan översättning som passar bättre ihop med verbet *imbrogliarsi* (trassla in sig) nämligen preposition+nominalfras, *i påståenden,* och hela uttrycket blir därmed *trassla in oss i påståenden.*

4.1.2.5. Fri översättning

Ibland kan det vara lämpligt att gå utanför de vanliga översättningsramarna vilket följande exempel visar.

> Qualche giorno dopo un altro scienziato scopre che le due stelle stanno ruotando sempre più strettamente, avvicinandosi l'una all'altra (KT r. 699)
>
> Några dagar senare upptäcker en annan vetenskapsman att de båda stjärnorna kretsar allt närmare varandra i en allt snävare bana.

Ett skräckscenario i rymden skildras i artikeln "Paura". I citatet förekommer två exempel på gerundium nära knutna till varandra. Översättningen är mycket kortfattad men torde ändå innehålla allt väsentligt. Tre ting får vi veta: de båda stjärnorna kretsar (*stanno ruotando),* de kretsar i en allt snävare bana (*sempre più strettamente)* och de närmar sig varandra (*avvicinandosi l'una all'altra).* Gerundium har här översatts med ett adverbial (*allt närmare varandra). Stanno ruotando* är predikat i en att-sats styrd av huvudsatsens verb *scopre* (upptäcker). En översättning med progressiv form (*håller på att kretsa)* skulle här te sig helt överflödig eftersom meningen i sin helhet ändå anger att någonting håller på att ske.

4.2 Stare + *gerundium*

Konstruktionen *stare + gerundium* används för att beskriva en handling som pågående ungefär som engelskans ing-form. Den kan användas endast om man talar om något som pågår, inte om en avslutad handling. Enligt reglerna kan konstruktionen i fråga därför inte användas tillsammans med tempus som passato prossimo och passato remoto och

trapassato prossimo vilka alla tre beskriver en avslutad handling. Man kan alltså säga *Stavo facendo colazione* (jag höll på att äta frukost) men inte *Sono stato facendo colazione¸ Stetti facendo colazione* (jag åt frukost) eller *Ero stato facendo colazione (*jag hade ätit frukost). *(*Patota: 2006:110)

Verbet *stare* har i detta sammanhang tappat sin ursprungliga betydelse *stå* . Här ingår det i en fast konstruktion tillsammans med gerundium och har genomgått en *desemantizzazione,* en ”avsemantisering”, dvs. verbet *stare* har tappat sin ursprungliga lexikala funktion och istället fått en grammatisk funktion. Tillsammans med gerundium bildar verbet *stare* här progressiv form.

Att verbet *stare* i detta sammanhang har tappat sin ursprungliga betydelse märks tydligt i det lite motsägelsefulla uttrycket ”Come *stanno andando* gli studi?” (Hur *går det* med studierna? eller egentligen *står det och går* med studierna?*).* Här har de båda verben bildat ett sammanhållet begrepp. (Lonzi 1991: 131)

I vilken utsträckning ska man låta det framgå i översättningen att det rör sig om en pågående form? I svenskan existerar inte något gerundium utan vi får ta till diverse omskrivningar för att markera att handlingen är pågående. Vi säger att man ligger och läser, står och pratar, håller på att städa eller kanske kommer vi springande. Ibland kanske vi använder vanligt presens eller imperfekt utan angivande av progressivitet om det ändå klart framgår av sammanhanget att det rör sig om en pågående handling (jfr. 4.1.2.5).

Exempel 1

> Ma gli abitanti di Celiabinsk , il 15 febbraio 2013, non ebbero paura. Ebbero soprattutto curiosità, all’inizio almeno, che li spinsero a cercar di vedere quello che <u>stava succedendo</u> in cielo. (KT r.647)
>
> Men invånarna i Tjeljabinsk blev inte rädda den 15 februari 2013. De blev i första hand nyfikna, till en början i alla fall, och det fick dem att försöka se vad som egentligen <u>stod på</u> där uppe på himlen.

Citatet anspelar på en händelse i den ryska staden Tjeljabinsk som för ett par år sedan drabbades av ett meteoritnedslag. Människorna som betraktade det hela tänkte nog spontant så här: ”Vad är det egentligen som står på där uppe?!” Tillägget av adverbet

egentligen, som inte finns med i källtexten, är ett sätt att förstärka skildringen av invånarnas häpna och samtidigt undrande reaktion inför vad de såg däruppe på himlen.

Exempel 2

> Molti osservatori non mancano di ricordargli come questa politica non abbia dato alcun tangibile risultato; ma il Dalai Lama risponde facendo notare che, se non nei palazzi del potere di Zhongnanhai, nella società civile cinese qualcosa e qualcuno si sta muovendo. Intellettuali, giovani, perfino gente comune iniziano per la prima volta, a guardare con interesse al Buddismo del Tibet e a rivedere criticamente la politica dei loro governi sul Tetto del Mondo: . . .(KT r. 890)
>
> Många observatörer underlåter inte att påminna honom om att denna politik inte har gett något påtagligt resultat. Dalai Lama svarar med att påpeka att om inget sker i maktens boningar i Zhongnanhai så är det i alla fall något eller någon som är på gång i det kinesiska samhället. Intellektuella, unga, ja till och med vanligt folk har för första gången börjat intressera sig för buddhismen i Tibet och även börjat kritisera den politik som förs av dem som styr i Världens tak.

Dalai Lama nämner här att förändring är på gång, att saker och ting trots allt sker i Tibet även om detta inte alltid syns i det officiella politiska livet. Han talar både om någon (qualcuno) som ser till att saker händer och något (qualcosa) som sker. Om man någorlunda exakt vill översätta det som skildras i källtexten måste man hitta ett uttryck som dels återger progressiv form dels passar ihop med såväl *qualcuno* som *qualcosa*, och då kan översättningen se ut så här: så är det i alla fall någon eller något som är *på gång*. Även i detta exempel förekommer ett förtydligande tillägg, det adversativa *i alla fall*, för att framhäva ett motsatsförhållande mellan politikerna och folket .

Extra tillägg av ord som inte finns i källtexten, som i det här fallet adverben *egentligen* i exempel 1 och *i alla fall* i exempel 2, utgör en frivillig explicitering i syfte att förstärka eller förtydliga det som sägs i källspråket (jfr 4.1.2.3 ex.3).

5. Sammanfattning

Innehållet i denna uppsats baserar sig på fem artiklar hämtade från den italienska veckotidskriften *L'Espresso*, närmare bestämt från ett temanummer med rubriken ”Sentimenti” (”Känslor”) publicerat den 8 januari 2015. Uppsatsen innehåller tre delar, en källtextanalys, en del som redogör för överväganden inför översättningsarbetet och

därefter en fördjupande översättningskommentar. I källtextanalysen har tagits upp frågor som är relevanta för just dessa texter.

I avsnittet ”Kontext” har beskrivits situationskontexten, dvs. det sammanhang i vilket artiklarna kommit till. Vi får fakta om själva publikationen och dess sändare och mottagare. I ”Ideationell struktur” presenterades de fem artiklarna, deras idéinnehåll, de problem som tas upp och givetvis också förslag till lösningar på dessa problem. Även stilfigurer och bildspråk behandlades här kortfattat. I ”Interpersonell struktur” gavs exempel på hur en författare kan skapa gemenskap med läsarna genom att formulera frågor som kan få läsarna att känna sig delaktiga i samtalet eller genom att använda starka värdeord för att beskriva en given situation. I avsnittet ”Textuell struktur” ligger fokus på textbindningen vilken behövs för att skapa koherens i en text. Detta är något som har varit viktigt att beakta i min översättningskommentar.

I avsnittet ”Överväganden inför översättningen” konstaterades att detta arbete är ett fiktivt uppdrag och att man kan tänka sig en målgrupp bestående av människor med intresse för kulturella, ekonomiska, politiska och existentiella frågor. Den globala översättningsstrategin beskrevs som huvudsakligen funktionell men med vissa inslag av imitativ strategi.

I Översättningskommentaren har ett specifikt översättningsproblem analyserats, nämligen översättning av italienskans gerundium. Eftersom denna verbform inte förekommer i svenskan måste man hitta olika sätt att överföra den till svenskt språkbruk. Gerundium i sig anger inte vilken person man talar om och ej heller vilket tempus som gäller utan detta måste man tolka utifrån sammanhanget. Det är alltså fråga om att i måltexten göra explicit sådant som i källtexten är implicit. Jag har här beskrivit olika sätt att överföra gerundium till svenska med hjälp av olika former av expliciteringar. Vanligaste sättet visade sig vara bruket av bisatser, vilket stämmer väl överens med grammatikböckernas regler för tolkning av gerundium. Bisatser av olika slag finns representerade i mitt material, kausala, konditionala, temporala men även fri översättning. Likaså nämns i grammatikboken infinitivfraser och nominalfraser som alternativ för att beskriva det sätt på vilket något görs eller sker. Något som däremot inte nämns som alternativ är huvudsats eller fri översättning. Översättning med huvudsats är ett alternativ om man vill dela upp långa källspråksmeningar med många satsförkortningar. Vid vissa

tillfällen kan en fri översättning vara det bästa alternativet, t.ex. om meningen i källspråket innehåller flera gerundiumkonstruktioner kombinerade med adverbiella uttryck. I min översättningskommentar förekommer exempel på alla de nämnda översättningsmöjligheterna. Vidare presenterades den progressiva formen *stare + gerundium* där verbet *stare* tappar sin lexikala funktion och istället får en grammatisk funktion. *Stare + gerundium* beskriver något som pågår och detta ska på ett eller annat sätt framgå i översättningen t.ex. genom uttryck som något *håller på att ske, står på* eller *är på gång.*

Allt detta är ett intressant studieområde för den som vill veta hur olika språk fungerar och hur man i översättningen kan överbrygga svårigheter som uppstår på grund av språkens olika struktur.

KÄLLFÖRTECKNING

Primära källor

L'Espresso, 8 gennaio 2015 pappersupplaga.

L'Espresso nätupplaga: http://epubook.net/lespresso-n-1-8-gennaio-2015/

hämtad 20 januari 2015.

Sekundära källor

Edström,Tore, Hedenquist, Jan-Anders, Forsgren, Mats, 1973: *Modern italiensk grammatik.* Stockholm, Almqvist & Wiksell.

Hellspong, Lennart & Ledin, Per, 1997: *Vägar genom texten*. Lund: Studentlitteratur.

Ingo, Rune, 2011: *Konsten att översätta*. Lund: Studentlitteratur.

Klaudy, Kinga (2008): ”Explicitation”. I: *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*. Ed. by Baker, M. & Saldanha, G. (2nd edition) London/New York: Routledge.

Lonzi, Lidia (1991). ”Frasi subordinate al gerundio”. I: Renzi, Lorenzo, Salvi, Giampaolo & Cardinaletti, Anna (1991). *Grande grammatica italiana di consultazione, Vol. II: I sintagmi verbale, aggetivale, avverbiale. La subordinazione.* 2 ed. Bologna: Il Mulino.

Lundquist, Lita, 2007: *Oversættelse. Problemer og strategier set i tekstlingvistisk og pragmatisk perspektiv.* 3 uppl. Frederiksberg: Samfundslitteratur.

Mauranen, A (2006): ”Translation Universals”. I: Brown, K (red): *Encyclopedia of Language and Linguistics*. (2nd edition). Amsterdam/Oxford: Elsevier.

Patota, Giuseppe, 2006: *Grammatica di riferimento dell'italiano contemporaneo*. Novara: Garzanti Linguistica.

Språkrådets skrifter 8, 2008: *Svenska skrivregler*, Stockholm, Liber.

Strömquist, Siv, 2014: *Uppsatshandboken.* Stockholm, Hallgren&Fallgren.

Elektroniska källor

L'Espresso, använd 31 juli 2015: https://en.wikipedia.org/wiki/L%27espresso

L'Express, använd 25 juli 2015: https://fr.wikipedia.org/wiki/L%27Express

,